

концепції, куратору виставки, вдалося досягти задуманого ефекту прозорості і невагомості, і в той же час виразності подачі рядків Шевченкових поезій. Роздруковані на прозорій матовій плівці А3 формату, строфи були наклеєні на прозоре скло так, що по периметру утворилося цілком прозоре паспарту. Вивершили це оформлення тонкі дерев'яні рамки, мистецьки підбраного керівником експозиційного сектору МЕХП Андрієм Колотаєм складного сіро-зеленого кольору, які гармонійно вписалися у загальне колористичне середовище виставкового простору.

По-дев'яте, важливим дидактичним акцентом є наголошення на тому, що на виставці представлені і проілюстровані найперші і найостанніші поетичні рядки Т.Шевченка у «Кобзарі» - «Реве та стогне Дніпр широкий»(з поеми «Причинна»,1837) та «...поставлю хаточку садочок... і веселенько заспіваєм» (з вірша «Чи не покинуть нам небога»,1861).

По-десяте, більшість експонованих на виставці робіт не задумувалися авторами як ілюстрації до Шевченкових поезій, але сюжетно і композиційно, у поєднанні з Шевченковим словом вони створили неповторний світ «Тканої Шевченкіани».

Такі візуальні образи дуже добре і надовго врізаються у пам'ять.

За той недовгий час експонування виставки (9.03.-9.04.2017) окрім відвідувачів значного вікового діапазону її відвідали десятки учнівських колективів з різних шкіл Львова та інших міст України. Багатьом таким відвідувачам було проведено тематичні кураторські екскурсії, під час яких учні пригадували слова творів, художні ілюстрації до яких вони споглядали, рахували сюжети на багатосюжетному панно М.Біласа, тощо. З деякими з них (зокрема з учнями 2-Б класу ЛДКСЗШ №3 м.Львова) встановився зворотній зв'язок, і учні подарували куратору виставки малюнки, створені на основі вражень від відвідин музею загалом, і виставки зокрема. Побіжний аналіз зображень на цих творах дає підстави вважати, що дидактично-виховної мети на закріплення пройденого матеріалу та візуалізацію образу Т.Шевченка у свідомості майбутніх будівників України виставка досягла.

Отож на підставі аналізу трьох мистецьких виставкових заходів львівських музеїв на Шевченківську тематику маю підстави стверджувати, що наші музеї ідуть в ногу з часом і пропонують цікаві і пізнавальні виставки зі скарбів своїх фондосховищ, які репрезентують наше культурне надбання, яке дає підстави для розвитку почуття гордості і патріотизму щодо своєї країни.

Список використаних джерел та літератури:

1. Виставка "Ткана Шевченкіана" в Музеї етнографії і художнього промислу ІН НАНУ / prostir.museum.ua/event/5502 / 19.03.2017
2. Виставка "Ткана Шевченкіана" 09.03.2017 / https://www.facebook.com/pg/Виставка-ткана-Шевченкіана-9-березня-2017-372093456508421/about/?ref=page_internal/ / 19.03.2017
3. Катерина (картина Шевченка) // [https://uk.wikipedia.org/wiki/Катерина_\(картина_Шевченка\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Катерина_(картина_Шевченка)) / 19.03.2017
4. Козирева Т. У Львові представили виставку "Ткана Шевченкіана" / <https://day.kyiv.ua/uk/.../100317-u-lvovi-predstavlyly-vystavku-tkana-shevchenkiana> / 19.03.2017
5. Козирева Т. У Львові представили знакове Шевченкове полотно "Катерина". - 7 березня, 2017 - 21:38 / <https://day.kyiv.ua/uk/news/070317-u-lvovi-predstavlyly-znakove-shevchenkove-polotno-kateryna> / 19.03.2017
6. Майстер-клас художниці Анастасії Стефурак та екскурсія виставкою творів Тараса Шевченка в Національному музеї у Львові імені Андрея Шептицького <http://prostir.museum.ua/event/5492> / 19.03.2017

Гнідик Ірина Ігорівна

кандидат історичних наук

асистент кафедри історії України та етнокомунікацій

НУ «Львівська Політехніка»

iryna.univer@gmail.com

**ВИСТАВКИ ІКОН У КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ ЛЬВОВА: АНАЛІТИЧНИЙ
ОГЛЯД ЗА 2016 РІК**

Виставки та музейні експозиції є важливим наповненням культурного простору міста. З їхньою допомогою до сучасної людини можна донести цінну інформацію та репрезентувати національно-культурну спадщину. У цій розвідці здійснено аналіз культурного простору міста Львова через виставки та заходи сакрального наповнення. Ця проблематика є доволі актуальною, оскільки такі аспекти дослідження недостатньо розвинені в історіографії. Як показує контент-аналіз інтернет-ресурсів та соціальних мереж, у Львові проводиться низка цікавих проєктів, пов'язаних з експозиціями ікон. Зважаючи на давні традиції українського іконопису, виставки ікон репрезентують особливі риси української національної спадщини та духовності. З іншого боку, у середовищі сучасних митців постає питання поєднання традиційності з сучасністю. Таким чином з'являються нові напрями іконопису.

Моніторинг та аналітика виставок і мистецьких проєктів дає змогу моделювати риси культурного простору міста. Виставки ікон показують нові тематично-проблемні аспекти для сучасного дослідника з використанням міждисциплінарного підходу у площині історії, мистецтва, національної спадщини та музейної справи. Зокрема, чергові виставки ікон Національного музею імені Андрея Шептицького у Львові показують громадськості ікони, які раніше не експонувалися та не досліджувалися. Крім цього, ці ікони об'єднані за тематичним принципом і пов'язані з актуалізацією української національно-культурної спадщини. З іншого боку, підготовка та проведення виставок здійснюється з врахуванням сучасних підходів музейної справи та експозиційної роботи, що відкриває перед дослідником проблематику комунікації музею з відвідувачами та їхнього залучення до музейної діяльності. Це важливий аспект, оскільки сучасна т. зв. інформаційна епоха вимагає нових методів та форм подачі музейної діяльності, стрімкого розвитку PR-технологій та комунікативної стратегії [1].

Упродовж 2016 р. у Львові відбулася низка цікавих заходів, пов'язаних із сакральним мистецтвом, спрямованих на широку аудиторію, включаючи також дітей. З допомогою сакральних проєктів організовано заходи також для людей з особливими потребами. Завдяки цьому у культурному просторі Львова запропонована можливість не лише ознайомитися з іконографією, а також з допомогою майстер-класів з фахівцями створити власну ікону. Характерно, що проєкти, пов'язані із сакральним мистецтвом, репрезентують не лише традиційні, але й сучасні напрями, які розвивають тему духовності з допомогою різних художніх стилів та прийомів.

Чільне місце у площині експозиції ікон займає Національний музей ім. А. Шептицького, у якому знаходиться найбільша в Україні колекція старовинних українських ікон XIII-XIX ст. [2, с. 418]. У музеї проводяться майстер-класи з написання ікони на склі у народному стилі, що репрезентує один з векторів сучасного комунікаційного підходу до музейної справи. Під час майстер-класу відвідувачі мають змогу не лише власноруч намалювати за поданими зразками ікону, а й ознайомитися з музейними збірками та дізнатися про традиції українського іконопису.

У цій площині представлено також вид діяльності для дитячої аудиторії. На сучасному етапі важливим завданням для музеїв є розробка концепції для дитячого дозвілля. Цей напрям активно розвивається закордоном і має на меті з раннього віку показати дитині музей у цікавій та активній формі [3, с. 77-78]. До прикладу, у Національному музеї дітям запропоновано майстер-класи, мистецькі студії під час канікул. Концепція заходів поєднує ознайомлення дітей з тематичними збірками старовинного українського іконопису та практичне засвоєння з допомогою творчої майстерні та активних методів роботи. Зокрема, у червні 2016 р. у рамках загальноміської акції «Улюблений день в музеї» відбулася тематична екскурсія-лекція «Український бароковий іконостас (на прикладі пам'яток зі збірки НМЛ ім. А. Шептицького)» та інтерактивна забава «Знайомство з іконостасом» [4]. В іконописній школі УКУ «Радруж» упродовж року проведено курси іконопису для дітей віком від 10 р. У часі занять діти мали змогу дізнатися про техніку середньовічного малярства і власноруч створити ікону Святого Миколая або Архангела Михаїла. Важливим пунктом програми були відвідини експозиції давніх ікон Національного Музею [5].

У грудні 2015 р. – січні 2016 р. культурно-мистецький центр «Дзига» та Галерея сучасного сакрального мистецтва «IconArt» здійснили мистецький проект «Вихід, 5». Його мета – аналіз біблійного, церковного, іконографічного пояснення старозавітної теми виходу ізраїльського народу з єгипетської неволі для сучасних християн. Виставка представила рефлексії митцві на тему сакрального мистецтва в рамках сучасної культури. Експозиція у «Дзизі» пропонувала глядачу роботи Сергія Радкевича, присвячені біблійній темі Виходу як в Старому, так і Новому Завіті. У галереї «Iconart» було представлено виставку Ярослави Ткачук «Вихід як НЕБЕСА ВІДКРИТІ», центральною темою якої став «образ небесного світу, з якого людина вийшла, й до якого вічно повертається» [6].

Успішний початок експозиційної діяльності Національного Музею у січні 2016 р. заклала виставка народних або т. зв. хатніх ікон «Коли святі усміхаються». До неї увійшло 170 ікон з Буковини, Гуцульщини та Покуття, представлені у фондах Національного музею ім. А. Шептицького, Музею народної архітектури і побуту у Львові, колекції монахів студитів, ікони зі семінарії Святого Духа та експонати з приватних львівських колекцій [7, с. 111-119; 8]. Експозиція репрезентує багату культурну спадщину українського народного іконопису.

19 січня 2016 - 14 лютого 2016 р. у вже згаданій галереї «IconArt» відбулася виставка члена Української Спільноти Іконописців Уляни Томкевич «ANDANTE» (з італ. – йти помірним, повільним кроком). Задум експозиції у тому, щоб показати, що у сучасному швидкому темпі та насиченому інформаційному потоці споглядання та створення ікони дає можливість зупинитися та згадати про духовні цінності [9].

20 січня 2016 – 3 лютого 2016 р. у Галереї Львівської національної академії мистецтв відбулася ювілейна виставка кращих студентських робіт кафедри сакрального мистецтва з нагоди 20-річчя кафедри. Ікони виконані у старовинній традиції українського сакрального мистецтва під керівництвом видатних педагогів кафедри – Р. Василика, К. Звіринського, М. Бідняка, М. Кристопчака, В. Овсійчука та ін. Різноманіття манери, форми, техніки виконання ікон репрезентує широкий діапазон творчих рішень та мистецьких експериментів у сфері сакрального мистецтва [10]. На відкритті виставки відбулася презентація каталогу ікон «Оновлення традицій». Виставка цих ікон, виконаних у класичній техніці темперного іконопису була також експонована 22 червня 2016 року у Музеї «Львівська барокова скульптура ХУІІІ ст. Творчість І.Г.Пінзеля» – відділі ЛНГМ ім.Б.Г.Возницького [11].

Майстер-класи з народного іконопису на склі від музею УКУ спільно з центром «Емаус» упродовж 2016 р. надали можливість людям з особливими потребами дізнатися більше про ікони. Результатом стала виставка їхніх робіт у лютому-березні 2017 р. в атриумі філософсько-богословського факультету УКУ. Поруч з творами людей з неповносправністю на виставці представлено оригінальні ікони народних майстрів ХІХ ст. [12; 13]

21 квітня 2016 - 10 травня 2016 проходила виставка Миколи та Людмили Рибенчук «Сакральний світ» у Львівському палаці мистецтв. Характерною рисою цього іконопису є поєднання народних та іконографічних традицій. До експозиції увійшло близько 40 робіт, присвячених двом циклам – празникам Господнім та колядам, а також ікони Ісуса і Діви Марії і чотирьох євангелістів [14].

У цьому ж часі (22 квітня 2016 - 22 травня 2016) у Державному меморіальному музеї Михайла Грушевського відбулася шоста персональна Великодня виставка ікон львівського іконописця та графіка, засновника першої інтернет-галереї українського іконопису ICON.ORG.UA та школи українського іконопису «Десниця» Михайла Скопа «Недремне Око» [14]. Стиль автора поєднує давній українського іконопис, сучасне бачення сакрального мистецтва та особисті роздуми на тему Євангелія. «Недремне Око» – старовинний та особливий сюжет глибоко символічного народного іконопису, поширеного на українських землях у др. пол. ХVІІІ ст. Його іконографічні особливості, поширення та розвиток залишаються досі маловивченою темою [15, с. 98-101; 16].

У квітні-травні 2016 р., упродовж Великодніх святкувань, українських та польських митців об'єднав арт-проект «Сакральний простір V. ПроНадію», організований культурно-мистецьким центром «Дзига». Ціль проекту – пошук Бога засобами сучасного мистецтва та репрезентація можливості пошуку й експериментів в сучасному сакральному

мистецтві через звернення до нових тенденцій, зокрема відео-арту та мультимедій. Експозицію створили сакральні твори у формі інсталяції, відео-арту та музичного перформансу [17]. У результаті аудиторії представлено творчий експеримент поєднання традиційності та сучасності у сакральному мистецтві.

До 760-ліття Львова, у травні 2016 року у Національному музеї у Львові імені Андрея Шептицького здійснено експозицію унікальних ікон XV-XIX століть «Юрій Змієборець і святі воїни». Виставка репрезентує образи святих воїнів в українському іконописі XV -XIX ст. Серед них – іконографія св. Юрія, Архангела Михаїла, св. Димитрія, св. Микити, Федора, Євстахія та св. мч. Бориса та Гліба. Виставка репрезентує низку ікон, які не відомі широкому загалу і до цього не експонувалися [18, с. 87]. Інформація про експозицію активно представлена в інтернет-просторі, зокрема на сайтах, що інформують про події Львова та соціальних мережах.

На День Незалежності на площі Святого Юра в рамках Міжнародного Форуму «Золотий мольберт слідами Мойсея українського Духа» було представлено «Дитячу галерею під покровом Митрополита Андрея». У проєкті взяли участь 400 дітей, з яких 110 – зі Сходу України [19]. У їхніх роботах також присутні творчі рефлексії на тему сакрального мистецтва. Характерно, що ці малюнки постійно доступні для глядачів у вигляді спеціальної вуличної експозиції біля пам'ятника А. Шептицькому.

Таким чином, виставки ікон займають особливе місце у творенні культурного простору Львова. Аналітичний огляд експозицій та творчих проєктів сакрального характеру за 2016 р. показує активну динаміку, актуалізацію та науково-мистецьку дискусію. В основу виставок покладено оригінальні концепції, метою яких є актуалізація та привернення уваги до традиційного старовинного українського іконопису та його осмислення з точки зору сучасності. При збереженні іконографічних канонів такий підхід дає змогу сучасному глядачеві відкрити духовне, історичне та мистецьке послання старовинної ікони, а митцям – широкий простір для розвитку іконологічної проблематики на фоні сучасних викликів. Подібні проєкти мають не лише мистецьку, культурну, наукову функцію, а також духовно-виховну з приверненням уваги до цінностей.

Список використаних джерел та літератури:

1. Tilly Blyth. Information age? The challenges of displaying information and communication technologies //Science Museum Group Journal]. – 2015. – № 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://journal.sciencemuseum.ac.uk/browse/issue-03/information-age/>
2. Гелетович М. Збірка іконопису Національного музею у Львові // Митрополит Андрей Шептицький – Основник Національного музею у Львові // Артклас. – 2015. – № 3-4 - С. 418
3. Маньковська Р. Сучасні музейні комунікації та перспективи їх розвитку // Краєзнавство. – 2013. – №3. – С. 75-84.
4. Національний музей у Львові імені Андрея Шептицького запрошує на мистецьку програму // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvitportal.lviv.ua/novyny?id=83321_nacionalnyu_muzeu_u_lvovi_imeni_andreya_sheptyc_kogo_zaproshu_na_mystecku_programu
5. Курси іконопису для учнів [Електронний ресурс]. – Режим доступу:// <http://radruzh.org/news/kursy-ikonopysu-dlja-uchniv/>
6. Мистецький проєкт «Вихід, 5» [Електронний ресурс]. – Режим доступу:// <http://lviv-online.com/ua/events/arts/mystetskyj-proekt-vyhid-5/>
7. Зілінко Р. Народна хатня ікона другої половини XIX – початку XX ст. з Гуцульщини, Покуття та Буковини у збірці Національного музею у Львові імені Андрея Шептицького // Літопис Національного музею у Львові імені Андрея Шептицького. – Львів, 2016. – № 11 (16). – С. 111-119.
8. Святі, які усміхаються. У Львові триває унікальна виставка // Релігійно-інформаційна служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://risu.org.ua/ua/index/exclusive/kaleidoscope/62065/>
9. Уляна Томкевич ANDANTE [Електронний ресурс]. – Режим доступу:// <http://iconart.com.ua/ua/exhibitions/119>

10. Студенти та випускники ЛНАМ представляють свої найкращі роботи [Електронний ресурс]. – Режим доступу:// <http://city-adm.lviv.ua/news/culture/229466-studenti-ta-vipuskniki-lnam-predstavlyat-svoji-najkrashchi-roboti>
11. У Львові відкрилася виставка ікон «Оновлення традицій» [Електронний ресурс]. – Режим доступу:// <http://photo-lviv.in.ua/u-lvovi-vidkrylasya-vystavka-ikon-onovlennya-tradytsij-video/>
12. В УКУ людей з особливими потребами навчають іконопису на склі // <http://ucu.edu.ua/news/33617/>
13. У Львові відкрили виставку ікон, які малювали особливі люди [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gazeta.lviv.ua/2017/02/13/u-lvovi-vidkrili-vistavku-ikon-yaki-malyuvali-osoblivi-lyudi/>
14. “Недремне око” – в Музеї Михайла Грушевського відкрилася Великодня виставка Михайла Скопа [Електронний ресурс]. – Режим доступу:// <http://photo-lviv.in.ua/nedremne-oko-v-muzeji-myhajla-hrushevskoho-vidkrylasya-velykodnya-vystavka-myhajla-skopa/>
15. Редин Е. К. Икона «Недреманное око» // / Е.К. Редин // Записки Императорского Харьковского университета. – Харків, 1902. – Кн. 2. – С. 98–101.
16. Пуцко В. "Недріманне око" — українська іконографічна тема XVIII ст. // *Людина і світ*. — 1995. — № 11-12 — С. 34-36.
17. Проект «Сакральний простір V. ПроНадію» в галереї Дзига [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://dzyga.com/index.php/uk/component/content/article/54-13/54/2337-proekt-sakralnyi-prostir-v-pronadiiu-v-halerei-dzyga>
18. Гелитович М. Святі воїни в українському іконописі (на прикладі пам'яток XVI – XVIII століть із колекції Національного музею у Львові імені Андрея Шептицького) // *Літопис Національного музею у Львові імені Андрея Шептицького*. – Львів, 2016. - № 11 (16). – С. 87-95.
19. 24 серпня на пл.Св.Юра - «Дитяча галерея під покровом Митрополита Андрея» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // http://galinfo.com.ua/news/24_serpnja_na_plsvyura_dytyacha_galereya_pid_pokrovom_mytropolita_andreya_237181.html

Гой Богдан Володимирович

*канд. арх., доцент Кафедри дизайну архітектурного середовища
ІАРХ НУ «Львівська політехніка»*

НАЦІОНАЛЬНЕ ТА ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНЕ В АРХІТЕКТУРІ І ДИЗАЙНІ: ЧИ Є МОЖЛИВО ПРОВЕСТИ МЕЖУ?

Популярною є теза: архітектура — національна, бо тісно пов'язана з конкретною територією, етнічністю, національною культурою, замовниками; а дизайн — більш універсальний, не прив'язаний до місця, відтак не має національності [1]. Дизайн націлений передовсім на поліпшення функціональних та естетичних властивостей певного предмета або середовища, і це пояснює його орієнтацією на найновіші матеріали і технології, модні тенденції і широке коло споживачів. Він, досить «лояльний» до еkleктичності та «байдужий» щодо національного, дозволяє поєднувати елементи різного «походження»: наприклад, в кімнаті поруч можуть бути італійські меблі, техніка з Японії і якісь національні, скажімо, українські, елементи. Причому це все гармонійно співіснує в одному просторі.

Але уважніший погляд на архітектурну та дизайнерську практику змушує засумніватися у правдивості тези про національну природу архітектури та інтернаціональний характер дизайну. Архітектуру не завжди можна чітко означити за національним критерієм, навпаки, в сучасних умовах вона набуває універсальності, уніфікованості: цьому сприяє глобалізація, активніша, ніж будь-коли, комунікація між фахівцями різних країн (велику роль відіграє інтернет), «міграція» підходів у будівництві, практики використання певних матеріалів, технологій тощо. Натомість дизайн — і предметний, і середовища — може бути дуже відмінним залежно від географії, набуваючи певної національної, місцевої специфіки. І це стосується не лише інтер'єрів та екстер'єрів, але й монументального дизайну, об'єкти якого найбільшою мірою вбирають у себе (і